

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-613893-XVIII/09/ST

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, dn. 28 grudnia 2009

**Pan
Zbigniew Wrona
Podsekretarz Stanu
W Ministerstwie Sprawiedliwości
Ai. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa**

szanowny Panie Ministrze

Na tle badanej w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich indywidualne sprawy zarysował się ogólny problem dotyczący wykładni art. 300 § 2 k. k.

W toku przeprowadzonych przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich badań, stwierdzono, iż interpretacja art. 300 § 2 k.k. rodzi trudności i stanowi przedmiot wielu, nierzadko odmiennych w swej treści orzeczeń sądowych, jak również wypowiedzi w piśmiennictwie prawniczym, komentarzach, artykułach i glosach.

W szczególności wskazać należy, iż w piśmiennictwie prawniczym od wielu lat zarysował się spór w zakresie określenia podmiotu przestępstwa z art.300§2 k.k. Przedmiot podnoszonych w literaturze kontrowersji stanowi to, czy *de lege lata* sprawcą przestępstwa z art.300§2 k.k. może być jedynie profesjonalny uczestnik obrotu gospodarczego, a więc wyłącznie dłużnik prowadzący działalność gospodarczą, czy też może nim być także dłużnik, który działalności gospodarczej nie prowadzi.

Podkreślić należy, iż zarysowany powyżej spór wykracza poza ramy art.300§2 k.k. - ma on charakter szerszy i dotyczy wszystkich dłużniczych typów przestępstw na szkodę wierzycieli.

Autorzy komentarza do kodeksu karnego pod redakcją A.Zolla wskazują, iż cztery spotykane w literaturze poglądy w tej materii. Według jednych autorów podmiotem „przestępstw dłużniczych” może być każdy dłużnik, każdego wierzyciela; inni piszą iż co najmniej jedna ze stron zobowiązania musi prowadzić działalność gospodarczą; jeszcze inni wskazują iż sprawcą może być wyłącznie dłużnik podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą - niezależnie od tego czy sam jest przedsiębiorcą w końcu formułowany jest pogląd, iż sprawcą może być wyłącznie dłużnik prowadzący działalność gospodarczą, bez względu na to, czy wierzyciel jest przedsiębiorcą, czy też nie.

Brak także jednolitej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w przedmiocie wykładni art.300§2 k.k. W jednych orzeczeniach Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, iż użyte w art.300§2 k.k. określenie „orzeczenia sądu lub innego organu państwowego” nie jest ograniczone tylko do orzeczeń dotyczących wierzytelności wynikających ze stosunku prawnego, którego jedną ze stron jest podmiot obrotu gospodarczego /*Uchwała SN z dnia 26 listopada 2003r., sygn. akt I KZP 32/03, OSNKW 2004/1/3/* w innych rozstrzygnięciach wyrażane jest stanowisko odmienne.

W świetle przedstawionego stanu rzeczy, Rzecznik Praw Obywatelskich rozważa skierowanie w przedmiotowej sprawie pytania prawnego do Sądu Najwyższego, mającego na celu podjęcie uchwały wyjaśniającej, wskazane powyżej, ujawniające się w orzecznictwie sądowym rozbieżności w interpretacji art.300§2 k.k.

Celem zgromadzenia materiału, który pozwoli na podjęcie przez Rzecznika Praw Obywatelskich ostatecznej decyzji w tym zakresie, niezbędne jest uzyskanie stanowiska, które zajmuje w przedmiotowej kwestii Ministerstwo Sprawiedliwości. Przedstawienie przez Państwa opinii w niniejszej sprawie jest tym bardziej istotne wobec faktu, iż Ministerstwo Sprawiedliwości prowadziło prace legislacyjne, mające na celu wprowadzenie do kodeksu karnego nowej jednostki redakcyjnej - art.239a k.k., który w założeniu miał stanowić odpowiednik art.300 §2 k.k. - planowana była jednakże modyfikacja opisu czynu w ten sposób, iż pierwszoplanowe dobro chronione miało stanowić prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości, nie zaś interes majątkowy wierzyciela. W związku z projektowanymi zmianami w zakresie przedmiotu ochrony, art.239a k.k. miał być w założeniu umiejscowiony w rozdziale XXX kodeksu karnego - projekt przewidywał także uchylenie art.300§2 k.k.

Prace legislacyjne prowadzone w przedmiotowej materii przez Ministerstwo Sprawiedliwości nie spowodowały nowelizacji k.k., natomiast już samo ich podjęcie może prowadzić do wniosku, że także w ocenie resortu istniejący obecnie stan prawny trudno uznać jako zadowalający, w szczególności, iż *de lege ferenda* istnieje potrzeba nowelizacji art.300§2 k.k. w sposób, który doprowadziłby do udzielenia ochrony karno-prawnej wierzycielom w zakresie obrotu nie stanowiącego działalności gospodarczej.

Zadaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, istniejąca *de lege lata* sytuacja, w której jednostki organizacyjne Prokuratury oraz Sądy w tożsamy sposób, w sposób rozmaity interpretują art.300§2 k.k. oraz powołują szereg wzajemnie wykluczających się argumentów natury prawnej na rzecz podejmowanych rozstrzygnięć niewątpliwie osłabia

zaufanie do prawa i organów stojących na jego straży, zagrażając tym samym podstawom funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Wobec powyższego, w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, istnieje pilna potrzeba, bądź zwrócenia się do Sądu Najwyższego z wnioskiem o podjęcie uchwały dotyczącej przedstawionego zagadnienia prawnego, która pozwoli na rozstrzygnięcie wątpliwości wynikłych na tle rozbieżności zaistniałych w orzecznictwie sądowym, bądź przygotowania projektu nowelizacji art.300§2 k.k.

W tym kontekście dodać należy, iż ukształtowanie jednolitego orzecznictwa, bądź nowelizacja kodeksu karnego w tym zakresie, będzie miało zasadnicze znaczenie dla ochrony praw i wolności obywatelskich osób fizycznych, które nie prowadząc działalności gospodarczej, bezskutecznie dochodzą wykonania prawomocnych orzeczeń potwierdzających ich roszczenia. W chwili obecnej, osoby te, w świetle praktyki interpretacyjnej, która ukształtowała się w działalności jednostek organizacyjnych Prokuratury, w istocie pozbawione są ochrony karno-prawnej.

W świetle przedstawionej argumentacji działając na zasadzie art.13 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r., Nr 14 poz.147 ze zm.) uprzejmie proszę o przedstawienie stanowiska Ministerstwa Sprawiedliwości w przedmiotowej sprawie, a w szczególności o udzielenie informacji, czy w chwili obecnej są prowadzone prace mające na celu przygotowanie nowelizacji art.300§2 k.k.

Z porażaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich